

Українська Автокефальна Православна Церква

Віровчення; обряд

Українська Автокефальна Православна Церква (скорочено УАПЦ) визнає за джерела Божого Одкровення Святе Письмо і Святе Передання. Зберігає сім таїнств: хрещення, миропомазання, сповідь, євхаристію, вінчання, священство, оливопомазання.

За посередництвом єпископів Константинопольської, Болгарської, Єрусалимської, а пізніше - Російської та Польської Православних Церков зберігає апостольське спадкоємство свячень. Через відправу святих таїнств здійснюється невидима благодатна присутність у Церкві Святого Духа, що за молитвою Ісуса Христа зійшов у день П'ятдесятниці на апостолів.

УАПЦ відправляє богослужіння згідно з традицією візантійського обряду. Як і кожна з Православних Церков, УАПЦ виробила власний різновид візантійського обряду - візантійсько-український. Йому властиві особливе шанування Пресвятої Богородиці, українських святих, самобутні церковні розспіви, широке використання вишитих облачень, хоругов, рушників, оригінальна храмова архітектура, увага до проповіді, часта відправа молебнів і акафістів, а в пості - відправа чину пасії. Зберігається старий (юліанський) календар церковних свят, традиційний грецький покрій священничих риз.

Мова богослужіння - сучасна українська та церковнослов'янська. Сучасна мова запроваджується в богослужіння з 1919 р.

Устрій

Поняття «автокефальний» походить від грецьких слів $\alpha\upsilon\tau\omicron\varsigma$ - сам і $\kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\eta$ - голова. Воно означає статус Церкви, самостійної в керівництві й сполученої з іншими автокефальними Православними Церквами в єдину Святу Соборну Апостольську Церкву, главою якої є Ісус Христос. Всі Помісні Православні Церкви є самоврядними або автокефальними. Особливий авторитет належить Вселенському Константинопольському Патріярхові як першому серед рівних глав Православних Церков.

Церковне право базується на Правилах святих апостолів, навчанні семи Вселенських соборів. Визнається особливий авторитет пізніших указів і послань Вселенського та трьох східних патріархів, правил окремих Помісних (регіональних) Соборів, перший з яких, Анкирський, пройшов 314 р., а останній, Константинопольський, - 879 р. За рішенням Трульського собору 691-692 рр. обов'язковими для всієї Православної Церкви канонами були визнані правила 12 святих отців.

На основі загальноправославного складається узгоджуване з ним канонічне право Помісних Церков, що розробляється на Помісних Соборах, закріплюється в статутах Церков. Сучасний статут УАПЦ було прийнято на Помісному Соборі 5-6 червня 1990 р., а зміни й доповнення до нього - на Помісному Соборі 28-29 травня 1997 р. Устрій

УАПЦ керується Помісним Собором, який збирається раз на три роки. Протягом цього часу вищим органом канонічної влади є Архиєрейський Собор, що його складають всі єпископи. Главою УАПЦ є Патріярх, якому співдіє Патріярша Рада в складі Патріярха, 2 єпископів, 2 священників і 2 мирян. Адміністративний центр - Київська Патріярхія. Вона здобула легальний статус 1995 р. шляхом реєстрації свого статуту. Судову владу здійснює Патріярший Суд. Періодичне видання Патріярхії - «Офіційна хроніка», виходить з

листопада 1996 р. Життя УАПЦ висвітлює газета «Наша віра» (редактор Євген Сверстюк).

За територіальною ознакою УАПЦ в Україні поділяється на єпархії. Єпархії очолюються єпископами. Вищими органами канонічного управління єпархіями є єпархіальні собори, між якими діють єпархіальні ради на чолі з єпископами. Адміністративні центри єпархій - єпархіальні консисторії.

Церковні громади не менш як з десяти чоловік утворюють парафії, очолювані настоятелем. Парафія забезпечує регулярну відправу Святої Літургії та діяльну співучасть у ній вірних, часте й побожне прийняття вірними Святих Таїнств, свідому й діяльну участь парафіян у житті Церкви, гідне церковно-моральне виховання вірних. Парафії, розташовані поза існуючими єпархіями, підлягають безпосередньо Патріярхові.

Духовні школи працюють у Львові, Івано-Франківську (семінарії), Харкові (Колегія Патріярха Мстислава), Черкасах (єпархіальне училище).

Єпархій в Україні налічується на початок 1998 р. одинадцять:

1) Вінницько-Брацлавська єпархія (Вінницька область) - до 10 парафій, 8 священиків, правлячий архиєрей архиєпископ Вінницький і Брацлавський РОМАН;

2) Дніпропетровсько-Запорізька єпархія (Дніпропетровська, Запорізька області) - 6 парафій, 4 священиків, тимчасово керуючий єпархією архиєпископ Тернопільський і Подільський МЕФОДІЙ;

3) Івано-Франківська єпархія (Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області) - 130 парафій, 108 священиків, духовна семінарія, правлячий архиєрей митрополит Галицький АНДРІЙ;

4) Київська єпархія (Київська, Чернігівська, Житомирська області) - 6 парафій, 8 священиків, правлячий архиєрей Святіший Патріярх Київський і всієї України ДИМИТРІЙ;

5) Львівська єпархія (Львівська область) - 180 парафій, 150 священиків, духовна семінарія, правлячий архиєрей єпископ Львівський МАКАРІЙ;

6) Рівненсько-Волинська єпархія (Рівненська, Волинська області) - 3 парафії, 3 священики, тимчасово керуючий єпархією єпископ Львівський МАКАРІЙ;

7) Таврійська єпархія (Херсонська, Миколаївська, Одеська області, Крим) - 7 парафій, 7 священиків, тимчасово керуючий єпархією митрополит Галицький АНДРІЙ;

8) Тернопільська єпархія (Тернопільська область) - 90 парафій, 75 священиків, правлячий архиєрей архиєпископ Тернопільський і Подільський МЕФОДІЙ;

9) Харківсько-Полтавська єпархія (Харківська, Полтавська, Сумська, Донецька, Луганська області) - 15 парафій, 11 священиків, Колегія Патріярха Мстислава (вища духовна школа), правлячий архиєрей архиєпископ Харківський і Полтавський ІГОР;

10) Хмельницька єпархія (Хмельницька область) - 8 парафій, 6 священиків, правлячий архиєрей архиєпископ Тернопільський і Подільський МЕФОДІЙ;

11) Черкаська єпархія (Черкаська, Кіровоградська області) - 15 парафій, 10 священиків, духовне училище, тимчасово керуючий єпархією архиєпископ Харківський і Полтавський ІГОР.

Історія

«Повість временних літ» (1013 р.) стверджує, що в др.пол.І ст. в Україні на київських горах проповідував св.апостол Андрій Первозваний. В II-III ст. християнство шириться на півдні теперішньої України. Перша згадка про християнство серед українців припадає на 860 р. («Аскольдове хрещення»). Прийняла християнство вел.кн.Ольга (945-

957), а її онук вел.кн.Володимир 988 р. запровадив християнство в цілій Київській княжій державі.

Наприкінці X - на початку XI ст. утворюється Київська митрополія в складі Вселенської Константинопольської Патріярхії з широкими самоврядними правами. Від неї 1448 р. відірвалася Московська митрополія, яка проголосила себе автокефальною. 1596 р. частина українських єпископів перейшла в підпорядкування папи римського, підписавши в м.Бересті унію з Римською Церквою. Ієрархію Української Православної Церкви відновив Єрусалимський Патріярх Теофан 1620 р. з благословення Царгородського Патріярха.

Православні ієрархи України категорично виступали проти входження в союз із Росією, застерігали від нього Богдана Хмельницького й домагалися збереження після входження Східної України під владу російського монарха церковної незалежності від Росії. Але 1686 р. всупереч церковному канонічному праву Київську митрополію відібрала у Вселенського Патріярха і підпорядкувала собі Автокефальна Російська Православна Церква. Гетьман Іван Мазепа і його наступник Пилип Орлик обіцяли звільнення Церкви від влади Москви й повернення під юрисдикцію Вселенського Патріярха.

5 травня 1920 р. УАПЦ проголосила про своє відновлення як незалежної Помісної Церкви. Митрополита та перших єпископів поставлено 1921 р. з використанням виняткового звичаю пресвітерського рукоположення. Священство УАПЦ було винищено большевицькими окупантами протягом 1926-1937 рр. Єпархії УАПЦ продовжили діяти в Канаді, США.

1924 р. утворилася Польська Православна Церква, складена головно з українців та білорусів. 1942 р. єпископами Польської Православної Церкви відновлено УАПЦ в Україні на чолі з митрополитом Полікарпом Сікорським, яка після війни була знов заборонена большевиками. Єпископат і частина духівництва виїхала за кордон, де УАПЦ діяла в повоєнний період.

Після падіння большевицького режиму УАПЦ відновила своє легальне існування в Україні. 5-6 червня 1990 р. пройшов перший собор УАПЦ в Києві, де затверджено Статут УАПЦ й обрано її главу - Святішого Патріярха Мстислава (1898-1993).

Президент України Леонід Кравчук 25 червня 1992 р. декларував утворення об'єднаної Української Православної Церкви - Київський Патріярхат (УПЦ-КП). Українська Православна Церква Московського Патріярхату (УПЦ-МП), підтримувана потужним лобі в Україні та Кремлем, зуміла зберегти свою ідентичність. УАПЦ була формально зліквідована й 1992-1995 рр. існувала нелегально. Доки в червні 1995 р. їй частково було повернуто юридичні права, Церква значно зменшилася. Єпископи перейшли до УПЦ-МП і до УПЦ-КП, громади були підпорядковані УПЦ-КП.

Після смерті Патріярха Мстислава 7 вересня 1993 р. Помісний Собор обрав його наступника - Патріярха Димитрія (нар. 1915 р.). 1996-1997 рр. урядові кола організували нові заворушення всередині УАПЦ, спрямовані на відсторонення Патріярха Димитрія й зближення з УПЦ-МП.

Суспільне служіння

УАПЦ відстоює унікальність суспільної місії Церкви в сучасному житті України й вважає неприпустимим втручання держави у внутрішньоцерковні справи. Вважає головним винуватцем криз і конфліктів у церковному житті некомпетентне втручання політиків. Виступає проти надання державного статусу одній з Церков, за скасування

Держкомрелігії України. Заборонила священнослужителям балотуватися до Верховної Ради України.

Займає послідовно антикомуністичну позицію. Традиційно підтримується партіями правого спрямування (Конгрес Українських Націоналістів, Українська Республіканська партія, Українська Християнсько-Демократична партія та ін.). Застерігає проти відродження Російської імперії в формі «Союзу Незалежних Держав», «оновленого СРСР», «Союзу слов'янських народів». Підтримує інтеграцію в європейське співтовариство, зближення з НАТО. На виборах до Верховної Ради єпископат УАПЦ закликав голосувати проти кандидатів лівих політичних сил і російських шовіністичних партій, долати розбрат і конфлікти між націоналістичними й демократичними партіями.

Церква бачить свою культуротворчу місію в перспективі духовного оздоровлення нації, душпастирювання в середовищах інтелігенції, молоді, військових. Особлива увага приділяється місії на русифікованому сході України. Відновлення релігійної традиції постає чинником і запорукою пізнання й відновлення власної ідентичності. УАПЦ наполягає на запровадженні добровільного навчання релігії в державних школах, введенні у війську капеланства, трансляції недільної літургії державною телевізією.

Формою організації мирян є братства і сестрицтва. Діє кілька обласних братств, що входять до Всеукраїнського ставропігійного братства св.ап. Андрія Первозваного УАПЦ. Видання Братства - газета «Успенська вежа» (Львів).

Посткомуністична влада в багатьох місцях чинить опір УАПЦ. В Києві відібрано й передано УПЦ-КП майже всі храми, церкву свт. Миколая «Набережного» три роки намагаються відібрати в громади. Відібрано будинок духовного центру УАПЦ, і Патріархія мусила освоювати непристосоване тісне приміщення. В Харкові шість років не передають храм в мч. Дмитрія Солунського.

Єпископат

Димитрій Ярема - Патріярх Київський і всієї України. Народився 9 грудня 1915 р. Ієрейські свячення прийняв 10 серпня 1947 року в Російській Православній Церкві. 7 вересня 1993 р. обраний на Патріярха. Інtronізований на Патріярха Київського і всієї України 14 жовтня 1993 р. Автор низки мистецтвознавчих і богословських праць, зокрема з історії українського іконопису.

252001 м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 8 а.

Ст. метро «Майдан Незалежності».

Тел./факс: 038 (044) 228 61 98.

Андрій Абрамчук - митрополит Галицький. Народився 21 січня 1949 року. Ієрейські свячення прийняв 14 жовтня 1974 року в Російській Православній Церкві. Рукоположений у єпископи УАПЦ 10 квітня 1990 р.

284000 м. Івано-Франківськ, вул. Мельничука, 5.

Церква Покрови Пресвятої Богородиці.

Тел. (380-342) 22 27 11.

Роман Балащук - архієпископ Вінницький і Брацлавський. Народився 24 березня 1953 р. Ієрейські свячення прийняв 14 квітня 1978 р. в Російській Православній Церкві. Рукоположений у єпископи УАПЦ 24 травня 1990 р.

м. Вінниця, вул. Збішка, 5, кв. 11.

Тел. (380-432) 35 15 25.

Ігор Ісіченко - архієпископ Харківський і Полтавський. Народився 28 січня 1956

р. Кандидат філологічних наук. 1991-1992 рр. був головою Всеукраїнського братства апостола Андрія Первозваного УАПЦ. Ієрейські свячення прийняв 4 січня 1993 р. Рукоположений у єпископи 12 липня 1993 р. 19 жовтня 1996 р. призначений керуючим справами Патріярхії УАПЦ. Автор монографії про Києво-Печерський патерик, багатьох статей з історії Церкви, історії української літератури Х-ХVIII ст. Доцент Харківського університету, член правління Українського Біблійного Товариства, виконує обов'язки ректора Колегії Патріярха Мстислава в Харкові.

310052 м.Харків, Полтавський Шлях, 44.

Свято-Дмитрівська церква.

Тел. (380-572) 12 11 71; тел./факс (380-572) 12 23 50.

Методій Кудряков - архієпископ Тернопільський і Подільський. Народився 1 березня 1949 р. Ієрейські свячення прийняв 18 вересня 1981 р. в Російській Православній Церкві. Рукоположений у єпископи Української Православної Церкви Київського Патріярхату 17 червня 1995 р. 20 листопада 1995 р. визнав юрисдикцію УАПЦ.

282000 м.Тернопіль, вул.Руська, 22.

Церква Різдва Христового.

Тел. (380-352) 22 23 46; тел./факс (380-572) 22 21 59.

Макарій Малетич - єпископ Львівський. Народився 1 жовтня 1944 р. Ієрейські свячення прийняв у Російській Православній Церкві 10 серпня 1975 р. Рукоположений у єпископи 3 листопада 1996 р.

290008 м.Львів, вул.Личаківська, 91.

Тел. (380-322) 75 59 93; 76 93 44.

Київ: Прес-центр Патріярхії УАПЦ, 1998.

252001 м.Київ, вул.Трьохсвятительська, 8 а.

Патріярхія УАПЦ.

Прес-центр.

Тел./факс (380-044) 228 61 98.